

קונטרס

תן תודה

יבאר מעלת האדם הזוכה להרגיל עצמו לתן תמיד תודה
להקדוש-ברוך-הוא על כל החסדים והרחמים הגמורים
שעשה עמו, ואפלו בתקף צרותיו ומצא הרחבות, ועל-
דייזה ישפע עליו שפע אור זיו שכינת עזו יתברך.

*

בנוי ומיסד על-פי דברי
רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון,
בוצינא קדישא עלאה, אדונינו, מורנו ורבונו,
רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו.

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו
הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אניס ליה
רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו,

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, כתובים ומאמרי חכמינו
הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש.

*

הובא לדפוס על-ידי
חסידי ברסלב
עיה"ק ירושלים תובב"א

מוֹהֲרָא "ש נ"י אָמַר, כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל צָרִיךְ
לְהַגִּיל אֶת עֲצָמוֹ לְתַן תּוֹדָה לְהַקְדוּשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא עַל כָּל מָה שֶׁהוּא נוֹתֵן לוֹ.
וְסֵפֶר רַבְּנֵי ז"ל, כְּשֶׁהָיָה יֶלֶד קָטָן, הָיְתָה
דְּרָכּוֹ לְתַן תּוֹדָה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל
כָּל פֶּרֶט וּפְרֵט, וְעַל כָּל מָה שֶׁנֶּתַן לוֹ
הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְאָכֹל, כְּגוֹן: לֶחֶם
וּיְרֻקוֹת וּבָשָׂר וְכוּ' וְכוּ', וּפְרֵט כָּל דְּבַר
לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ, וְנִתֵּן לוֹ תּוֹדָה מְלֵבֵד בְּרִפְת
הַמְּזוֹן שֶׁבָרַךְ. וְסִיּוּם מוֹהֲרָא "ש נ"י, שֶׁזֶּה
מְרָאָה טַהַר לֵב בַּר יִשְׂרָאֵל.
(אֲמַרֵי מוֹהֲרָא "ש, חֶלֶק ב', סִימָן תפּו)

קוֹנְטֵרַס

תַּן תּוֹדָה

.א

צָרִיךְ שְׂתַדַּע, אֲהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, כִּי בְּזֶה הָעוֹלָם
עוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִשְׁבָּרִים וְגַלִּים, עֲלִיּוֹת וַיְרִידוֹת,
וְאֲשֶׁרֵי מִי שְׂמַחֲזִיק מֵעֵמֶד, וְעַקֵּר הָעֵצָה לְהַחֲזִיק מֵעֵמֶד
בְּזֶה הָעוֹלָם הוּא — עַל-יְדֵי שְׂאָדָם מְרַגֵּיל אֶת עֲצָמוֹ
לְתַן תּוֹדָה וְהוֹדָאָה לְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל כָּל הַחֲסָדִים
וְהַרְחָמִים הַגְּמוּרִים שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הֵן
אֲמֵת שֶׁעֲכָשׁוּ עוֹבְרִים עָלֶיךָ צָרוֹת וַיְסוּרִים גְּדוֹלִים
עַד מְאֹד, וּמְרִים וּמְרוּרִים לְךָ הַחַיִּים, עִם כָּל זֹאת
בְּזֶה שֶׁתְּרַגֵּיל אֶת עֲצָמְךָ לְתַן תּוֹדָה וְהוֹדָאָה לְהַקְדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא עַל כָּל הַחֲסָדִים וְהַרְחָמִים הַגְּמוּרִים שֶׁכָּבַר
עָשָׂה עִמָּךְ, כִּי אֵיךְ שֶׁהוּא אִם רַק תְּחַפֵּשׂ וּתְבַקֵּשׁ
בְּעֲצָמְךָ תִּמְצָא שֶׁכָּבַר עָשָׂה עִמָּךְ הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא

הרבה חסדים ורחמים גמורים, ואפלו עכשו שפכי
 מרירות צרותיך ויסוריך הגדולים, נדמה לך כאלו אבד
 מנוס ותקנה ממך, וכאלו אף פעם בחייה לא ראית טוב,
 עם כל זאת אם רק תחפש ותבקש בעצמך, אז תמצא
 שהקדוש-ברוך-הוא כבר עשה עמך הרבה חסדים
 ורחמים גמורים, ויש בני-אדם הסובלים בזה העולם
 צרות ויסורים פי כמה ממה שאתה סובל, ועל-כן אם
 רק תתחיל לחפש בעצמך את הטוב שכבר עשה עמך
 הקדוש-ברוך-הוא, ותרגיל את עצמך להודות ולהלל
 לו יתברך, אז תראה איך שיתרחב לך לבך לקבל כל
 הבא עליך בחסד וברחמים, ורבנו ז"ל אמר: כשאדם
 הוא בצער גדול מאד, ועובר עליו מה שעובר, אם הוא
 תמיד מקדים פני כל אדם בפנים שוחקות, וכששואלים
 אותו מה אתך? הוא משיב: ברוך השם, הכל בחסד
 גדול, אז אומרים בשמים: אדם שהוא מסבב כל-כף
 בצרות וביסורים, ועוברת עליו כל-כף הרבה מרירות,
 ועם כל זאת הוא אומר, שהכל בחסד גדול, עכשו
 נראה לך, מהו באמת חסד, ומשפיעים עליו חסדים
 ורחמים גמורים, לא-כן אם האדם מרגיל את עצמו
 להתאנח תמיד על מצבו הקר, ותמיד הוא בוכה
 ומתעצבן, וכששואלים אותו: מה מצבך? הוא משיב:
 רע ומר מאד, אז אומרים בשמים: זה נקרא רע? אנחנו

נִרְאָה לָךְ מַה זֶה רַע, רַחֲמָנָא לְצַלָן, וּמִתְחִילִים לַעֲבוֹר
עָלָיו צְרוּת וְיִסּוּרִים וּמְרִירוֹת כְּאֵלוֹ, שְׁלֹא חָלַם עָלֵיהֶם;
וְעַל-כֵּן רָאָה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר, לְהַרְגִיל אֶת עֲצֻמָּךְ
מִכָּאן וּלְהַבִּיא לְתַן תּוֹדָה וְהוֹדָאָה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
עַל כָּל הַחֲסָד חֲנָם שְׁעָשָׂה עִמָּךְ, וְאַף שֶׁנִּדְמָה לָךְ כְּאֵלוֹ
אֲבָד מְנוּס וְתִקְנָה מִמֶּךָ, וּכְאֵלוֹ אַף פְּעַם כְּבָר לֹא תִרְאָה
טוֹב, עִם כָּל זֹאת רָאָה לְהַרְגִיל אֶת עֲצֻמָּךְ לְתַן תּוֹדָה
וְהוֹדָאָה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְאִז תִּרְאָה אִיךָ שֶׁבְּמִשְׁךָ
הַזְּמַן הַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה, כִּי בְּזֶה שְׁאָדָם מְרַגֵּיל אֶת
עֲצָמוֹ לְתַן תּוֹדָה וְהוֹדָאָה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל כָּל
הַחֲסָד חֲנָם וְהַרְחָמִים הַגְּמוּרִים שֶׁכְּבָר עָשָׂה עִמּוֹ, בְּזֶה
בְּאַמֶּת יִתְרַחֵב לָבוֹ וְדַעְתּוֹ לְהַחֲזִיק מֵעַמֵּד, וּבְיוֹדְאֵי אִם
תִּתְבוּנָן הֵיטֵב עַל דְּרָכָיו יִתְבַּרֵךְ, תִּרְאָה שְׁגָם בְּתַקְףָּךְ
צָרְתָךְ וּבְתַקְףָּ מְרִירוֹתָךְ, גַּם שֵׁם טְמוּיָנִים וּגְנוּזִים רַחֲמִים
עֲצוּמִים מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ, וְעָלֶיךָ לְדַעַת, שְׁאִין יוֹדְעִים כָּלֵל,
וְלֹא כָּל דָּבָר הָאָדָם מְסַגֵּל לְהַבִּין, וּבְשִׁבִיל זֶה יֵשׁ לוֹ
קְשִׁיּוֹת וּסְפָקוֹת עָלָיו יִתְבַּרֵךְ: הֵיִתְכֵן וְלָמָּה עָשָׂה לוֹ דָּבָר
זֶה? ! וּמִדּוּעַ הַכְּנִיס אוֹתוֹ בְּפֶחַ הַזֶּה? ! וּבְאַמֶּת כְּשֶׁאָדָם
יוֹדֵעַ שְׁאִינוֹ יוֹדֵעַ כָּלֵל, רַק מְרַגֵּיל אֶת עֲצָמוֹ לְתַן תְּמִיד
תּוֹדָה וְהוֹדָאָה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, עַל-יְדֵי-זֶה בְּעֲצָמוֹ
יִזְכֶּה שִׁיתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה וְיִתְרַחֲבוּ לוֹ לָבוֹ וְדַעְתּוֹ,
וְלֹא יִהְיוּ לוֹ שׁוּם קְשִׁיּוֹת וּסְפָקוֹת עָלָיו יִתְבַּרֵךְ, וְיִרְאָה

איך שכל מצבו הרע יתהפך לטובה, וכבר לא ידע משום רע כלל, ועל-כן ראה אהובי, בני היקר, להיות חזק בעבודה הקדושה הזו — לתן כל יום תודה והודאה להקדוש-ברוך-הוא על כל החסד חנם שעשה עמך עד היום, וזה ירחיב לך את לבך ודעתך, ותוכל לבקש על להבא, וכן תוכל לקבל את הכל לטובה; אשרי מי שמחזיר דבורים אלו בתוך לבו ודעתו היטב היטב, שאז יהיה כלי לקבל בו כל השפעותיו יתברך, כי אי אפשר לקבל השפעותיו יתברך, כי אם על-ידי הכלי הנקרא תודה והודאה, שמודה ומהלל להקדוש-ברוך-הוא על הכל, שאז רואים בשמים את טהר לבו, איך שהוא מאמין באמונה אמתית בו יתברך, ויודע ש"בכל צרתם לו צר" (ישעיה סג, ט), כי הוא יתברך נמצא אתו, עמו ואצלו, כי בכל תנועה ותנועה שם אלופו של עולם, וכדיעות אלו יתפרדו ממנו כל פועלי און, ויזכה להכלל בו יתברך, וימשכו עליו חסדים ורחמים גמורים; אשרי מי שהולך בדרך זו!

ב.

צריך שתדע, אהובי, בני היקר, שבכל יום ויום עוברים על כל אדם ואדם בזה העולם מרירות ויסורים, צרות והרפתקאות, ומנסים את כל אחד ואחד באופן

אחר לגמרי — זה בעניות, וזה בעשירות, זה בתאונת דרכים, וזה במחלה ובחולאת, זה אין לו ילדים, וזה יש לו ילדים חולים, זה יש לו צרות ויסורים מילדיו, שממררים את חיו והורסים אותו לגמרי, וזה אין לו שלום-בית, כי הוא תמיד במריבות בבית, זה אין לו אשה כלל, ומסתובב לבד עירי, וכדומה כל מיני מרירות וצרות ויסורים ונסיונות, שמנסים את האדם בזה העולם, עם כל זאת עליך לדעת, אהובי, בני היקר, כי הדרך הקלה והישרה ביותר לעבור את זה העולם בנקל היא, על-ידי שירגיל את עצמו לתן תודה והודאה להקדוש-ברוך-הוא, ובאיזו צרה שרק ימצא בה, ירגיל את עצמו לתן תודה והודאה להקדוש-ברוך-הוא על כל החסד שעשה עמו, כי הנה יכול להיות יותר גרוע, וחכמינו הקדושים אמרו (ברכות ס): לעולם יהא אדם רגיל לומר: כל מה דעבד רחמנא לטב עבד; כי צריכים לידע, אשר אין אנו יודעים כלל את הנהגות הקדוש-ברוך-הוא, איך שהוא מנהיג את כל אחד בצורה ובאפן אחר לגמרי, כי את כל אחד ואחד הוא מנסה בנסיונות קשים ומרים אחרים, והעקר הוא להחזיק מעמד בזה העולם, ולא להתפעל מכל הצרות והיסורים והמרירות שעוברים עליו, רק לבוא בכל פעם אליו יתברך בתודה ובהודאה, ולידע שכל מה

שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹשֶׂה, בְּיָדָיו גְּנוּזָה בְּזֶה טוֹבָה
 גְּדוּלָה, וְאֵף שֶׁלְּפִי עֵינֵי שִׁכְלוּ עֲכָשׁוּ מְרַב צְרוּתֵיו
 וְיִסּוּרָיו, הוּא אֵינוֹ יָכוֹל לְהִבִּין אֶת הַטּוֹבוֹת שֶׁתִּצְמַחְנָה
 לוֹ מִזֶּה, כִּי הֵרִי סוּף כָּל סוּף הוּא סוּבֵל צְרוֹת וְיִסּוּרִים
 מְרֻרִים מְאֹד מְאֹד, עִם כָּל זֹאת צָרִיךְ לְהִרְגִיל אֶת עַצְמוֹ
 לֵאמֹר עַל כָּל דָּבָר: כָּל מֵה דְעָבִיד רַחֲמָנָא לְטַב עָבִיד —
 כָּל מֵה שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹשֶׂה הַכֹּל לְטוֹבָה, וּבְיָדָיו
 גַּם בְּצָרָה זֹו גְּנוּזָה וְנִעְלָמָת טוֹבָה גְּדוּלָה, וְעַל-יְדֵי-זֶה
 יִזְכֶּה לִתֵּן תּוֹדָה וְהוֹדָאָה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְזֶה יִפְתַּח
 לוֹ פֶּתַח, שֶׁבְּאֲמַת הַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה, וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ
 חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (תַּעֲנִית כ.א.) עַל נַחוּם אִישׁ גִּמְזוֹ, שֶׁכָּל
 דָּבָר שֶׁרַק קָרָה עִמוֹ אָמַר: "גַּם זֹו לְטוֹבָה", וְעַל-כֵּן
 זָכָה שֶׁיַּעֲשׂוּ נְסִים עַל יָדוֹ, וּמִסְתַּם עָפָר נִתְהַפֵּךְ לְעִפְרוֹת
 זָהָב, וְהַכֹּל הוֹדוֹת הַתּוֹדָה וְהוֹדָאָה שָׁלוֹ, שֶׁתִּמִּיד נִתֵּן
 תּוֹדָה וְהוֹדָאָה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּכֹל מִצְבַּ שֶׁהִיָּה
 שְׂרוּי בּוֹ, וְזֶה בְּאֲמַת הַפֶּךְ לוֹ אֶת הָרַע שֶׁיְהִיָּה נַעֲשֶׂה
 כִּסָּא לְטוֹב; וְעַל-כֵּן רָאָה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, לְקַחַת אֶת
 עַצְמָךְ בְּיַדֶּיךָ, וְאֵף שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ, שֶׁמְרִים לָךְ הַחַיִּים עֲכָשׁוּ
 מְאֹד מְאֹד, וְעוֹבְרִים עָלֶיךָ כָּל-כֶּף הַרְבֵּה צְרוֹת וְיִסּוּרִים,
 עַד שֶׁאֲתָה יוֹצֵא מִדַּעְתְּךָ מְרַב צְרוֹת וְיִסּוּרִים מִמֶּה
 שֶׁקוֹרָה עִמָּךְ, עִם כָּל זֹאת רָאָה לְמַצֵּא יְשׁוּעוֹת וְהִרְחַבּוֹת
 בְּתוֹךְ צְרוּתֶיךָ, וְתִרְגִּיל אֶת עַצְמָךְ לִתֵּן תּוֹדָה וְהוֹדָאָה

להקדוש-ברוך-הוא, כי הִיָּה יְכוּל לְהִיּוֹת הַרְבֵּה יוֹתֵר
 גְּרוּעַ, וְעַל-יְדֵי שְׁתַּצְדִּיק עַל עֲצֻמָּה אֶת הַדִּין, וְתַתֵּן תּוֹדָה
 וְהוֹדָאָה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֲזַ תִּרְאֶה אֵיךְ שִׁיַּצְדִּיקוּ
 עָלֶיךָ אֶת הַדִּין מְלַמְעָלָה, וּכְמֵאמָרָם ז"ל (תַּעֲנִית ח):
 כָּל הַמְצַדִּיק אֶת עֲצֻמוֹ מְלַמְטָה, מְצַדִּיקִים עָלָיו הַדִּין
 מְלַמְעָלָה; וְעַל-כֵּן רָאָה לְקַבֵּל כָּל הַבָּא עָלֶיךָ בְּחֶסֶד
 וּבְרַחֲמִים, הִיָּנוּ שֶׁתִּמְצָא אֶת חֶסְדֵּי וְאֶת רַחֲמֵי יִתְבַרֵּךְ
 גַּם בְּתוֹךְ צְרוּתֶיךָ הַמְרַבִּים, שְׁאַתָּה חוֹשֵׁב שְׁאַתָּה יוֹצֵא
 מִדַּעְתְּךָ מֵהֶם, עִם כָּל זֹאת רָאָה לְמַצֵּא גַם שֵׁם אֶת
 הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְתִרְגִּיל אֶת עֲצֻמָּה לַתֵּן לוֹ יִתְבַרֵּךְ
 תּוֹדָה וְהוֹדָאָה, כִּי הִיָּה יְכוּל לְהִיּוֹת פִּי כַּמָּה וְכַמָּה יוֹתֵר
 גְּרוּעַ, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִתְרַחֵב לְךָ מִצָּבֶךָ בְּאַמֶּת, וְיִהְיֶה טוֹב
 לְךָ כָּל הַיָּמִים; נָא וְנָא, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, רָאָה לְקַיֵּם
 אֶת כָּל זֹאת, וְתִהְיֶה חָכָם, כִּי כָּבֵד אָמַר הַחֶכֶם מְכַל
 אָדָם (מִשְׁלֵי ט, יב): "אִם חֲכַמְתָּ חֲכַמְתָּ לָךְ, וְלִצְפָה לְבַדְּךָ
 תִּשָּׂא", הִיָּנוּ אִם תִּהְיֶה חָכָם, וְתִקַּבֵּל אֶת דְּבָרֵי אֱלֹהִים,
 עַל אֵף שֶׁעוֹבְרַת עָלֶיךָ מְרִירוֹת עֲצוּמָה, וּמְרַב צְרוּתֶיךָ
 אַתָּה יְכוּל לְצַאת מִדַּעְתְּךָ, עִם כָּל זֹאת רָאָה לְמַצֵּא
 אֶת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּתוֹךְ צְרוּתֶיךָ, וְתַתֵּן לוֹ תּוֹדָה
 וְהוֹדָאָה, וְאֲזַ בְּאַמֶּת חֲכַמְתָּ לְךָ — אַתָּה חָכָם אָמַתִּי,
 כִּי זֶה עָקַר הַחֲכָמָה — לִידַע שְׁלֹא אֶת כָּל דָּבָר יְכוּלִים
 לְהַבִּין, וְאִם תִּתְלוּצֵץ מִדְּבוּרִים אֵלָיו, תִּדַּע, אֶהוּבִי, בְּנֵי

שְׂאִינְךָ מִתְלוֹצֵץ אֶלָּא מֵעֲצָמְךָ, כִּי כָּל הַמְקַבֵּל אֶת דְּבָרֵי
 אֱלֹהֵי יִצְלִיחַ בְּחַיָּיו, וְלִהְפֹּךְ מִי שִׁיתְלוֹצֵץ מֵהֶם, אֲזִי הוּא
 מִתְלוֹצֵץ מֵעֲצָמוֹ, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְעִבֹר אֶת זֶה הָעוֹלָם
 בְּשׁוּם פְּנִים וְאִפְּן, כִּי אִם עַל-יְדֵי דְרָךְ זוֹ, שֶׁמְרַגֵּיל אֶת
 עֲצָמוֹ לַתֵּן תָּמִיד תּוֹדָה וְהוֹדָאָה לְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 עַל כָּל הַחֲסָדִים וְהַרְחָמִים הַגְּמוּרִים שֶׁעוֹשֶׂה עִמּוֹ,
 וּבִתְוֹךְ צְרוּתוֹ וּמְרִירוּתוֹ וְדַחְקוֹתוֹ, הוּא מוֹצֵא אֶת
 הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּי יוֹדֵעַ שֶׁבְּכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה שֶׁ
 אֵלּוּפּוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְשֶׁם הוּא יִתְבָּרַךְ גָּנוּז בְּתוֹךְ עֲנִינָיו,
 וְעַל-יְדֵי-זֶה הוּא נוֹתֵן לוֹ תּוֹדָה וְהוֹדָאָה, וְנִתְהַפֵּךְ הַכֹּל
 לְטוֹבָה אֱמֵתִית; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁבָּא אֶל יְדִיעָה זוֹ, וְאִז טוֹב
 לוֹ כָּל הַיָּמִים.

ג.

צָרִיךְ שֶׁתִּדַע, אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, כִּי אִם אַתָּה
 רוֹצֵה לְצֵאת מִהַפֶּחַ וּמִהַצָּרוֹת שֶׁנִּפְלְתָ אֲלֵיהֶם, הַרְגֵּל
 אֶת עֲצָמְךָ לַתֵּן תּוֹדָה וְהוֹדָאָה לְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל
 כָּל הַחֲסָדִים וְהַרְחָמִים הַגְּמוּרִים שֶׁעָשָׂה עִמָּךְ, וְאִךָ
 שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁמְרַב מְרִירוֹת, קִטְנוֹת וְחִלְשׁוֹת הַדַּעַת,
 צָרוֹת וְיִסּוּרִים שֶׁעוֹבְרִים עָלֶיךָ, נִדְמָה לָּךְ כְּאִלוֹ תִּצָּא
 מִדַּעְתְּךָ מְרַב צָרוֹת וְיִסּוּרִים וּמְכַאוּבִים, עִם כָּל זֹאת
 אִם אַתָּה רוֹצֵה לְצֵאת מִצָּרוֹתֶיךָ, רְאֵה לַעֲשׂוֹת כָּל

מיני פעולות שבעולם לתן תודה והודאה להקדוש-
 ברוך-הוא, ותהיה רגיל להודות להקדוש-ברוך-הוא
 על כל החסד חנם אשר עשה עמך, ואף שמרב צרותיך
 ויסוריך, נדמה לך כאלו אף פעם לא ראית טוב
 בחייך, עם כל זאת אם תסתכל היטב על האמת,
 תראה ותבין ותשכיל, שהקדוש-ברוך-הוא כבר עשה
 עמך בחיים חיותך הרבה טובות והרבה ישועות אף
 מרב בלבוליך ומרב צרותיך ויסוריך המרבים, נדמה לך
 כאלו אבד מנוס ותקנה ממך לגמרי, וכאלו אין לך כבר
 שום תקנה ומנוס, ועל-כן נדמה לך הכל שחור והכל
 מהפך ממש, וכאלו אף פעם לא תצא מהצרה, ואף פעם
 לא יעזרו לך, וכאלו כל מדת הדין שבעולם היא נגדך,
 ובאמת לא-כן הוא, כי אם תזכה לישוב הדעת אמתי,
 תראה ותשכיל את גדל החסדים והרחמים הגמורים
 שכבר עשה עמך הקדוש-ברוך-הוא, ומה גם שעוד
 תזכה לראות נסים נגלים, אם תרגיל את עצמך להודות
 להקדוש-ברוך-הוא, כי אצל הקדוש-ברוך-הוא מאד
 מאד חשובה התודה וההודאה, כשאדם בא ומודה
 לו על כל הרחמים והחסדים הגמורים שעשה עמו,
 ומאריך בענין זה, על-ידי-זה נתרחב לבו ודעתו ויכול
 לסבל הכל, ויכול לבקש גם על להבא, לא-כן כשהאדם
 אינו רוצה לראות את המציאות, וחושב כאלו אף פעם

לא עָשׂוּ לוֹ שׁוּם טוֹב בְּחַיָּו, עַל-יְדֵי-זֶה הוּא מוֹסִיף
צָרָה עַל צְרוּתוֹ וּמְרִירוֹת עַל מְרִירוֹתוֹ, וּמוֹסִיף דֵּינִים
עַל כָּל מָה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו כָּבֵר; וְעַל-כֵּן רָאָה, אֱהוֹבִי, בְּנֵי
הַיָּקָר, אֵף שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ שְׁמָרִים לָךְ מְאֹד הַחַיִּים, וְנִדְמָה
לָךְ כְּאִלוֹ קָשָׁה מְנַשׂוֹא, וְאַתָּה אֵינְךָ יָכוֹל כָּבֵר לְסִבֵּל
צְרוֹת וְיִסוּרִים כְּאִלוֹ, עֲשֵׂה זֹאת, אֵיפּוֹא, בְּנֵי, וּבְרַח
לָךְ עֲכָשׂוּ אֶל מְקוֹם פְּנוּי שֶׁאֵין שֵׁם בְּנֵי-אָדָם, וְתִתְחִיל
לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּלִשׁוֹן שֶׁאַתָּה רְגִיל, וְתִתֵּן לוֹ תוֹדָה
וְהוֹדָאָה עַל כָּל הַחֲסָדִים וְהַרְחָמִים הַגְּמוּרִים שֶׁעָשִׂה
עִמָּךְ מִיּוֹם הַיּוֹתֵף עַל הָאֲדָמָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה, וְתִזְכִּיר
לְעֲצָמְךָ הַיֵּטִב הַיֵּטִב אֶת הַצַּד הַטוֹב שֶׁבָּךְ וְאֶת הַצַּד שֶׁל
הַחֲסֵד וְהַרְחָמִים שֶׁעָשִׂה עִמָּךְ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּי
לֹא יִמְלֹט כְּשֶׁאָדָם יַחֲפֹשׂ וַיִּבְקֶשׂ, שֶׁלֹּא יִמָּצָא גַם טוֹבוֹת
רְבוֹת וְנִסִּים וְנִפְלְאוֹת שֶׁעָשִׂה עִמּוֹ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
כִּי הִצִּילוֹ מִכָּל מִינֵי מַחְלוֹת וְחִלָּאִים רָעִים, כִּי שׁוֹמְעִים
הַיּוֹם מָה שֶׁעוֹבֵר עַל בְּנֵי-אָדָם — כָּל מִינֵי מַחוּשִׁים
וּמְכַאוּבִים וְכָל מִינֵי סוּבְלֵי חִלָּאִים, רַחֲמָנָא לִישְׁבֹּן,
מָה שֶׁעוֹבֵר הַיּוֹם בְּבִתִּים, וְאֶפְלוּ הֵם צְרִיכִים לְהִתְגַּבֵּר
וְלִמְצָא נִקְדוֹת טוֹבוֹת בְּעֲצָמָם, וְלִרְאוֹת אֶת צַד הָאוֹר
שֶׁבְּחַיִּים, אֶת צַד הַטוֹב שֶׁבְּחַיִּים, וַיְרַגְּלוּ אֶת עֲצָמָם לְתֵן
תוֹדָה וְהוֹדָאָה לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִתְרַחֵב
לְבָם לְבוֹא וּלְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ עַל לְהִבָּא; מָה אָמַר

תן תודה

קצה

לך, אהובי, בני היקר, אין עוד תפלה שנתקבלת כל-כף
אצלו יתברך כמו אדם שבא ונותן קדם תודה והודאה
על כל החסדים והרחמים הגמורים שעשה עמו, שעל-
ידי-זה הוא מכיר בו יתברך ומכיר בנפלאותיו יתברך,
ועל-ידי-זה ממשיך על עצמו אמונה ברורה ומזככת,
שמאמין בו יתברך, אשר הוא יתברך נמצא ובלעדיו אין
שום נמצא, כי בזה שאדם מודה שהקדוש-ברוך-הוא
כבר עשה עמו חסדים ורחמים גמורים, בזה הוא
ממשיך את השגחתו הפרטי פרטית אליו, ותכף-ומיד
כשנתגלה לאדם השגחתו הפרטי פרטית, איך שהוא
יתברך נמצא אתו, עמו ואצלו, על-ידי-זה יתרחב לבו
לבקש ולהתחנן ולהפציר על להבא כל מה שהוא
צריך, ותפלה כזו מאד מקבלת ומרצה בשמים, ועל
זה אמרו חכמינו הקדושים (ברכות נד.): נותן הודאה
על העבר וצועק על העתיד, כי תכף-ומיד כשאדם
נותן תודה והודאה להקדוש-ברוך-הוא, ומזכיר את
החסדים והרחמים הגמורים שעשה עמו, על-ידי-זה
יש לו כחות לצעק על העתיד, ועל דבר זה הזהירנו
רבנו ז"ל מאד מאד, ועל-כן ראה, אהובי, בני היקר,
לא להיות בטלן, אף שאני יודע שכואב לך מאד מאד
עכשו, ועוברים עליך צרות ויסורים, קטנות ועניות,
דחקות, מרירות וחובות כאלו, שנדמה לך שכמעט

תצא מדעתך מרב צרותיך, ברח לך למקום מיחד, למקום פנוי, שאין שם בני-אדם, ותרגיל את עצמך לתן תודה והודאה להקדוש-ברוך-הוא, ותתחיל לחפש את הטוב שבך ואת החסדים והרחמים הגמורים שעשה עמך הקדוש-ברוך-הוא, כי בודאי אם תחפש, תמצא את הנסים הנגלים שכבר קרו עמך בחייה, ועל-ידי-זה יתרחב לבך, ותוכל לבקש ולהתחנן מלפניו יתברך, שיעביר ממך את הגזרה הרעה הזאת, ותזכה באמת לישועה; אשרי מי שמתנהג כן!

ד.

צריך שתדע, אהובי, בני, אשר בזה העולם אי אפשר להתקיים בלי אמונה ברורה ומזככת בו יתברך, כי עובר על כל אחד ואחד משברים וגלים, עד שכמעט יאבד עצמו לדעת מרב צרותיו ויסוריו המרבים מכל מה שעובר עליו בין בגשמי ובין ברוחני, ועל-כן צריך למסר את נפשו לזכות להגיע אל אמונה פשוטה בו יתברך, להאמין בו יתברך, אשר הוא מחיה ומנהיה ומקים את כל הבריאה כלה, ודומם, צומח, חי, מדבר, הם עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך, וצריכים לחזור על זה פעמים אין מספר. ואיך זוכים לאמונה ברורה ומזככת, לדעת שהקדוש-ברוך-הוא

אתו, עמו ואָצלו? על-ידי שִׁירְגִיל אֶת עֲצֵמו לַתֵּן תּוֹדָה וְהוֹדָאָה לְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל כָּל הַחֲסָדִים וְהַרְחָמִים הַגְּמוּרִים שְׁעוֹשֶׂה עִמּוֹ, כִּי אַף שְׁעוֹבְרִים עָלָיו מִשְׁבָּרִים וְגַלִּים בְּכָל־לַיּוֹת וּבַפְּרָטִיּוֹת, עָלָיו לְהוֹדוֹת לְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל הַחֲסָדִים וְהַרְחָמִים הַגְּמוּרִים שְׁעוֹשֶׂה עִמּוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (פְּסָחִים קיח.): "הוֹדוּ לֵה' כִּי טוֹב" (תְּהִלִּים קלו, א), שְׁגוֹבָה חוֹבָתוֹ שֶׁל אָדָם בְּטוֹבָתוֹ, עֲשִׂיר בְּשׁוּרוֹ וְאֶת הָעֲנִי בְּשִׂיּוֹ, יְתוֹם בְּבִיצָתוֹ, אֶלְמָנָה בְּתַרְנַגּוּלוֹתֶיהָ; הֵינּוּ שֶׁאָדָם צָרִיךְ לְדַעַת, שֶׁבְּתוֹךְ צְרוּתוֹ וּמְכַאוֹבָיו וְיִסּוּרָיו, גַּם שֶׁם נִמְצָא הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּי בְּכָל צָרְתָם לוֹ צָר, וּבּוֹדָאי יֵשׁ בְּזֶה כְּוִנָּה עֲמֻקָּה מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, לָמָּה צָרִיךְ לַעֲבֹר עָלָיו מִשְׁבָּרִים כְּאֵלוֹ, וְאִם הָאָדָם מְחִזֵּק אֶת עֲצֵמוֹ בְּכָל מִינֵי אֲפָנִים שְׁבַעוּלָם, וְאִינוֹ נוֹפֵל בְּכַעַס וּבַקְּפֻדוֹת, אֲלֵא יֵשׁ לוֹ סִבְלָנוֹת גְּדוּלָּה, זֶה עוֹזֵר לוֹ לַעֲבֹר עַל כָּל הַצָּרוֹת שְׁבַעוּלָם, כִּי זֶה מַגְלֶה לוֹ אֶת הָאֱמוּנָה הָאֱמֵתִית בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, כִּי כְּשֶׁמְנַסִּים אֶת הָאָדָם מִלְּמַעְלָה בְּנִסְיוֹנוֹת קָשִׁים וּמְרִים, רוֹצִים לְרַאוֹת אֵל מִי יִפְנֶה בְּעַת צָרְתוֹ הַמְּרָה, וְאִם הָאָדָם מְחִזֵּק אֶת עֲצֵמוֹ, וְנוֹתֵן תּוֹדָה וְהוֹדָאָה לְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל כָּל הַחֲסָדִים וְהַרְחָמִים הַגְּמוּרִים שְׁעֹשֶׂה עִמּוֹ, בְּזֶה הוּא מְמַשֵּׁךְ אֶת אוֹר הַשְּׁגָחַתוֹ אֵלָיו. וּבְאֵמַת עָלֶיךָ לְדַעַת, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, כִּי עָקֵר הֵהוֹדָאָה

שְׁמוּדִים לְהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ בְּכָל יוֹם עָרֵב וּבִקְרַע עַל הַנְּסִים וְהַנְּפִלָאוֹת שֶׁעוֹשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, הִיא עַל יְשׁוּעַת הַנְּפִשׁ, שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְסַבֵּב עִם כָּל אֶחָד בְּרוּחָנִיּוֹת וּבְגִשְׁמִיּוֹת, שֶׁסוּף כָּל סוּף יִהְיֶה לוֹ תִקּוּן לְנִצְחָה, כִּי בְּאֵמֶת מָה אָנוּ מְבִינִים מֵה שֶׁקוֹרָה עִמָּנוּ, כִּי יֵשׁ הַרְבֵּה דְבָרִים שֶׁאֵין הָאָדָם יְכוּל לְהַשִּׁיג, וְעַל-כֵּן הוּא נוֹפֵל בְּדַעְתּוֹ וְנִשְׁבֵּר לְגַמְרֵי, עַד שֶׁיֵּשׁ שֶׁאֲבָדוּ עַל-יְדֵי-זֶה אֶת הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה, רַחֲמָנָא לִישְׁזַבֵּן, וְהֵם מְלֵאִים קִשְׁיּוֹת וּסְפִקוֹת עָלָיו יִתְבָּרֵךְ, עַד שֶׁיֵּשׁ שֶׁכּוֹפְרִים לְגַמְרֵי, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, עַד שֶׁיִּצְאוּ לְגַמְרֵי מֵהַדָּת, וְהֵם יוֹתֵר גְּרוּעִים מִחַיּוֹת וּבְהֵמוֹת, כִּי גַם הַחַיּוֹת וּבְהֵמוֹת מְכִירִים אֶת בּוֹרְאֵם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יִשְׁעִיָּה א, ג): "יֵדַע שׁוֹר קִנְהוּ וַחֲמוֹר אֲבוֹס בְּעַלְיוֹ, יִשְׂרָאֵל לֹא יֵדַע עִמִּי לֹא הִתְבוֹנֵן", וְעַל-כֵּן כְּשֶׁאָדָם מִתְחִיל לְהִתְיַשֵּׁב בְּדַעְתּוֹ לְהִיכֵן נֶפֶל, וּמִתְחִיל לְהוֹדוֹת וּלְהִלָּל לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל כָּל הַחֲסָדִים וְהַרְחָמִים הַגְּמוּרִים שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ, עַל-יְדֵי-זֶה הוּא חוֹזֵר אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, כִּי זֶה עֶקֶר הַתּוֹדָה וְהַהוֹדָאָה — שֶׁאָדָם צָרִיךְ לְהִרְגִיל אֶת עַצְמוֹ לְתֵן תּוֹדָה וְהוֹדָאָה לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, עַל אֵף שֶׁמְרִים לוֹ הַחַיִּים מְאֹד מְאֹד, וְעַל-יְדֵי-זֶה הוּא מְמַשִּׁיךְ עַל עַצְמוֹ אֹר הַהִשְׁגָּחָה, כִּי אֵי אֶפְשָׁר לְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ הַשְׁגָּחָתוֹ הַפְּרָטִית שֶׁהִיא הָאֱמוּנָה הַבְּרוּרָה וְהַמְזַכֶּכֶת, עַד שֶׁיִּשְׁיֵיג

את הקדוש-ברוך-הוא, כי אם על-ידי תודה והודאה, וזה עקר תקונו לנצח — שידע שהקדוש-ברוך-הוא עושה עמו נסים ברוחניות ובגשמיות, כי באמת זה עקר הרחמנות והטובה האמתיים — לזכות להתקרב אליו יתברך, וחיוץ מזה הכל הבל, ומה יתרון לו בכל עמלו, אם לא יזכה להתקרב אל הקדוש-ברוך-הוא! ? כי ימי שנותינו הכל וריק, הנה אנחנו פאן ועוד מעט נצא מזה העולם; ועל-כן עליך לדעת, אהובי, בני היקר, אם אתה רוצה לצאת מצרתך ומיסוריך הקשים והמרים, ראה להרגיל את עצמך להסתפל על כל הטובות והנסים והנפלאות שהשם יתברך עשה ועושה עמך, והכל מפני שהקדוש-ברוך-הוא אב הרחמן, ו"חושב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח" (שמואל-ב יד, יד) לעולם, באפן שיזכה האדם למה שיזכה אם ירצה, ולא יהיה נאבד, חס ושלום, ועליך לדעת כי כל אלו הסבובים והיסורים, הצרות והמרירות וההרפתקאות שעוברים עליך, הכל בחסד וברחמים גמורים, כי אם האדם יחזיק מעמד, אז יהפך לו את הירידה לעליה ואת העוונות לזכויות, וכל הצרות והיסורים שעוברים על האדם, הם רק כדי למרק ולזכך את עוונותיו המרבים; ועל-כן, אהובי, בני היקר, ראה לא לבעט בו יתברך, חס ושלום, אלא תודה לו על הכל, ותתן לו תודה

וְהוֹדָאָה עַל כָּל הַחֲסָדִים וְהַרְחָמִים גְּמוּרִים שְׁכַבְר עֲשֵׂה עִמָּךְ, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִתְרַחֵב לְבָבְךָ, וְתִזְכֶּה לְמַצֵּא אֶת אֲמַתְתַּם מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּכָל צְרוּתֶיךָ, וְתִזְכֶּה בְּאֲמַת לְצֵאת מֵהַפַּח יְקוּשׁ שֶׁנִּפְלְתָ לְשֵׁם, וְזָכֹר כָּלֵל זֶה, כִּי תִצְטָרֵךְ אֶת כָּל זֶה לְיָמִים הַבָּאִים, כִּי לֹא תִדַּע מֶה מְחַכֶּה לְךָ, וְעַל-כֵּן אֲשֶׁרִי וְאֲשֶׁרִי מִי שְׁזוּכָה לְהַרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לְתֵן תּוֹדָה וְהוֹדָאָה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׂאֵז בְּוִדְאֵי יִזְכֶּה לְצֵאת מֵהַרַע שֶׁנִּלְכַּד בּוֹ, אֲשֶׁרִי מִי שֶׁמִּתְנַהֵג בְּדֶרֶךְ זֶה — לְתֵן תּוֹדָה וְהוֹדָאָה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׂאֵז יִזְכֶּה בְּאֲמַת לְצֵאת מֵהַפַּח יְקוּשׁ שֶׁנִּפְל אֵלָיו, וַיִּמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ הָאֲרֶת זִיו שְׁכִינַת עֲזוֹ יִתְבָּרֵךְ וַיִּמְתְּקוּ מִמֶּנּוּ כָּל הַדֵּינִים, וַיִּזְכֶּה לְהַשְׁתַּעֲשַׁע בְּשַׁעֲשׁוּעַ דְּמִלְכָּא; אֲשֶׁרִי לוֹ בְּזֶה וְאֲשֶׁרִי לוֹ בְּבֹא!

ה.

צְרִיךְ שְׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיְקָר, שְׁצָרִיכִים לְהַזְהֵר מְאֹד מְאֹד לִילֵךְ בְּדֶרֶךְ הַנִּפְלְאָה וְהַנּוֹרָאָה הַזֹּאת לְתֵן תּוֹדָה וְהוֹדָאָה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל כָּל הַחֲסָד חֲנָם שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ. כִּי בְּאֲמַת, אִם הָאָדָם יִרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לְהִסְתַּכֵּל עַל הַחֲסָדִים שֶׁיֵּשׁ לוֹ, עַל-יְדֵי-זֶה יִזְכֶּה לְעֵבֹר אֶת זֶה הָעוֹלָם בְּשָׁלוֹם, כִּי בְּאֲמַת צְרִיכִים לְהַזְהֵר מְאֹד לִילֵךְ בְּדֶרֶךְ הַנִּפְלְאָה הַזֹּאת — לְהוֹדוֹת וּלְהִלָּל

תמיד להקדוש-ברוך-הוא על כל הנסים והנפלאות
שעשה עם אבותינו ועמנו מימות עולם עד הנה
בכלליות ובפרטיות ובפרטי פרטיות, וצריכים לזכור
היטב ולבלי לשכח אפלו רגע אחד את כל הטובות
הנוראות, שגומל עמנו הקדוש-ברוך-הוא בכל עת, כי
באמת זו הדרך — להרגיל את עצמו להודות ולהלל
להקדוש-ברוך-הוא, זו הדרך נפלאה מאד להתקרב על
ידה להשם יתברך מכל מקום שהוא, אפלו שנפל
כבר בתוך החשך והזהמה ונתלכלך במה שנתלכלך,
כי העולם הזה מלא צרות ויסורים ויגונות, ומלא
נסיונות קשים ומרים, בתאוות רעות — ערם שקוץ
ותעוב וכל מיני זהמה ולכלוך וכו', מה שקורה עכשו
בזה העולם, שרחמנא לצלן, רחמנא לישזבן, הולכים
בפריצות גדולה ממש ערמים, ועל-ידי-זה נכשלים
במה שנכשלים, ובפרט בפגם הברית הוצאת זרע
לבטלה, וזה מכניס באדם מרירות, עד שנעלם ממנו
כל הטוב, ואין טוב בעולם כי אם התורה, כי אין
טובה אלא תורה, ומעצם הצרות והיסורים והמגיעות,
שעוברים על כל אחד ואחד בזה העולם, קשה וכבד
מאד לאדם להתקרב לעבודתו יתברך, ואפלו להתפלל
ולהתחנן ולפרש צערו לפני השם יתברך גם-כן קשה
מאד, מחמת רבוי המגיעות והיסורים, שאוטמים את

לְבוֹ, עַד שְׁאִינוּ יְכוּל לִפְתַּח אֶת פִּיו וְלֹא לְהִתְקַרֵּב
 לְשׁוֹם עֲבוּדָה תְּמָה, כַּאֲשֶׁר יוֹדֵעַ כָּל אֶחָד וְאֶחָד
 הַכְּבֹדוֹת שֵׁשׁ עָלָיו בְּכָל פַּעַם בְּכָל יוֹם וְיוֹם, בְּשָׁעָה
 שְׂרוּצָה לַחֲזוֹר בְּתִשְׁבּוּבָה אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, וּבְשָׁעָה שְׂרוּצָה
 לְהִתְחִיל לְלַמֵּד אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה אֲשֶׁר זֶה עֶקֶר
 הַטּוֹב הַנִּצְחִי, כִּי עַל-יְדֵי שֶׁהָאָדָם נָפַל לְמָקוֹם שְׁנַפְּלָ, וְנִתְלַכְּלַךְ בַּמָּה שֶׁנִּתְלַכְּלַךְ, וְהִגִּיעַ לְמָקוֹם שֶׁהִגִּיעַ,
 רַחֲמָנָא לִישְׁזַבֵּן, כַּאֲשֶׁר כָּל אֶחָד יוֹדֵעַ אֶת מַעֲמָדוֹ
 וּמַצְבוֹ וּבְאִיזָה מָקוֹם וּמַצָּב הוּא נִמְצָא, וְעַל-כֵּן עֲצָה
 גְּדוּלָה לָזֶה, שֶׁבְּכָל פַּעַם יִזְכִּיר לְעַצְמוֹ אֶת כָּל הַטּוֹבוֹת
 הָאֲמִתִּיּוֹת וְהַנִּצְחִיּוֹת שֶׁעָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ עִם אֲבוֹתֵינוּ
 וְעִמָּנוּ, עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּפִרְטִיּוֹת, וְהֶעֱקָר מַה שֶׁזָּכָה
 לְהִיּוֹת מִזֶּרַע יִשְׂרָאֵל, בְּכָלֵל מְקַבְּלֵי הַתּוֹרָה, וְהַבְּדִילָנוּ
 מִן הַתּוֹעִים — מְדַרְכֵי הַחֹקְרִים וְהַפִּילוֹסוֹפִים
 הַנְּהוּגִים עִכְשָׁו, בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים, אֲשֶׁר הָעוֹלָם מְלֹא
 מִיָּנִים וְאִפִּיקוֹרְסִים, וְכָל אֶחָד חוֹשֵׁב כְּאִלּוֹ "כֹּחִי וְעַצְמִי
 יְדִי עָשָׂה לִי אֶת הַחֵיל הַזֶּה" (דְּבָרִים ח, יז), וְשׁוֹכְחִים
 לְגַמְרֵי מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵּךְ, אֲשֶׁר עַל-יְדֵי-זֶה נִמְשְׁכוֹת אֲלֵיהֶם
 אֲלָפִים וְרַבָּבוֹת וְרַבָּבוֹת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, רַחֲמָנָא
 לִישְׁזַבֵּן, וּבְזֶה בְּעַצְמוֹ רְאוּי לוֹ לְשִׁמּוֹחַ וּלְתַן תּוֹדָה
 וְהוֹדָאָה לְהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁעַל-כָּל-פָּנִים הוּא לֹא
 נִמְשָׁךְ אַחֲרֵיהֶם, וְלוֹ אֵין שְׂיִכוֹת אֲלֵיהֶם, אֲדַרְבָּה הוּא

מֵאֲמִין בּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּאַמוּנָה פְּשׁוּטָה, וּבְזֶה רְאוּי לְכָל בַּר
 יִשְׂרָאֵל הַמֵּאֲמִין בּוֹ יִתְבָּרַךְ לְהַחֲיוֹת אֶת עֲצָמוֹ מְאֹד
 מְאֹד, כִּי בְּאַמֶּת כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל אִם יִסְתַּכֵּל הַיָּטִב עַל
 כָּל מֵה שֶׁעָבַר עָלָיו מֵעוֹדוֹ, יִרְאֶה וַיִּבִּין אֶת חֲסָדֵי הַשֵּׁם
 יִתְבָּרַךְ וְטוֹבוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו עָלָיו בְּלִי שְׁעוֹר, כְּמוֹ שֶׁאָנוּ
 אוֹמְרִים שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים בַּיּוֹם (בְּתַפְּלַת שְׁמוֹנֵה עֶשְׂרֵה):
 "מוֹדִים אֲנִיחְנוּ לָךְ שְׂאֵתָה הוּא ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֵלֵינוּ
 אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד, צוּרֵנוּ צוּר חַיֵּינוּ מִגֵּן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה
 הוּא לְדוֹר וָדוֹר, נוֹדֶה לָּךְ וְנִסְפֵּר תְּהִלָּתְךָ עַל חַיֵּינוּ
 הַמְּסוּרִים בְּיָדֶיךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָּךְ, וְעַל
 נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ, וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל
 עֵת עָרַב וּבִקְרָה וְצָהָרִים, הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ,
 וְהִמְרַחֵם כִּי לֹא תִמּוּ חֲסָדֶיךָ, כִּי מֵעוֹלָם קָוִינוּ לָּךְ";
 וּבְאַמֶּת רְאוּי לָנוּ לְשַׁמַּח מְאֹד מְאֹד עַל נַעַם חֶלְקֵנוּ,
 עַל אֲשֶׁר אֲנִיחְנוּ מֵאֲמִינִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאֶפְלוּ שֶׁאֲנִיחְנוּ
 כְּמוֹ שֶׁאֲנִיחְנוּ, עַל-כָּל-פָּנִים אֲנִיחְנוּ מִנִּיחִים בְּכָל יוֹם
 צִיצִית וְתַפְּלִין, וּמִיַּחְדִּים שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ פְּעָמִים בְּכָל יוֹם
 וַיּוֹם עָרַב וּבִקְרָה, וְעַל זֶה בְּעֲצָמוֹ רְאוּי לַתֵּן תּוֹדָה
 וְהוֹדָאָה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּי מֵה הָיִינוּ עוֹשִׂים עִם
 כָּל הַצָּרוֹת וְהִירִידוֹת שֶׁלָּנוּ, אִם, חָלִילָה וְחַס, הָיִינוּ
 נִמְשָׁכִים גַּם-כֵּן אַחַר דְּרָכֵי הַכּוֹפְרִים, וְלֹא הָיִינוּ מִנִּיחִים
 צִיצִית וְתַפְּלִין, וְלֹא הָיִינוּ שׁוֹמְרִים שִׁבְתָּ, חַס וְשָׁלוֹם

וכו' וכו', ומכל שכן שברוך השם, אנו מאמינים בו
 יתברך, ואנו מקימים את מצוותיו יתברך, ומיחדים
 שמו יתברך בכל יום ערב ובקר, בזה ראוי לנו לשמח
 מאד מאד, ולתן תודה והודאה להקדוש-ברוך-הוא,
 שאפלו שנתלכלכנו כמו שנתלכלכנו, ואפלו שאנחנו
 מנחים עכשו במקום שאנחנו מנחים, על-כל-פנים
 אנחנו נותנים תודה והודאה להקדוש-ברוך-הוא,
 שעדין אנחנו מאמינים בו יתברך, וזה בכלליות, ומכל
 שכן צריך האדם להתחיל לחפש בעצמו את כל
 הטובות הנפלאות שעשה הקדוש-ברוך-הוא עמו
 מעודו עד היום הזה בפרטי פרטיות, ועל-ידי-זה יהיה
 לו כח להרגיל את עצמו להודות ולהלל להשם יתברך
 על כל הטובות שעשה עמו, ועל-ידי-זה יהיה לבו
 נכון ובטוח, שגם עתה השם יתברך לא יסיר חסדו
 וטובו ממנו, ויחזק לבבו על-ידי-זה לצעק ולהתחנן
 אליו יתברך, שיצילהו גם עתה מכל הצרות והיסורים,
 וכמו שאמר דוד (תהלים ס, יא): "מי יובילני עיר מצור
 מי נחני עד אדום"; הינו שמי שעזר לי עד הנה ונחני
 עד אדום, הוא יובילני עיר מצור גם-כן, וזה "זבח
 לאלהים תודה" וגו' (שם נ, יד), "ויקראני ביום צרה"
 (שם נ, טו), הינו שגם קדם שיוצא מהצרה שהוא
 נמצא בה עכשו, צריך קדם להביא תודה על העבר,

ועל-ידי-זה דיקא "וקראני ביום צרה", כי האדם צריך להיות מודה על העבר ולבקש על העתיד לבוא, אבל כשאין מודים על העבר, קשה מאד לקרא לו יתברך, מגדל אטם הלב, שנאטם מרבוי הצרות וארך הגלות ועצם המחלקת והקטרוגים והקנאה והשנאה, מרבוי המניעות שמשתטחות בכל פעם על כל הרוצה להתקרב לעבודת השם יתברך, עד שמעצם רבוי המניעות קשה מאד אפלו לפתח פה לפרש שיחתו לפניו יתברך; על-כן צריך להזהר בזה מאד, שבכל פעם בבואו לפרש שיחתו לפניו יתברך או להתקרב לאיזה דבר שבקדשה, יזכיר לעצמו רבוי החסדים והטובות שעשה השם יתברך עמו מעודו עד היום הזה, ועל-ידי-זה יתחזק לבבו לבטח בהשם שישמע תפלתו גם עתה, ועל-ידי-זה יוכל להתקרב אליו יתברך ולפרש שיחתו כראוי, וזה (תהלים קטז, יז): "לך אזבח זבח תודה ובשם ה' אקרא" — על-ידי שאני נותן תודה להקדוש-ברוך-הוא, על-ידי-זה אני יכול לבקש ממנו יתברך על להבא; וזכר זאת, אהובי, בני היקר, כי לא תדע מה יכול לעבר עליך בזה העולם, ואפלו שכבר אתה חושב שאתה יודע את כל זה, עם כל זאת עליך לדעת, כי החיים של האדם מלאים נסיונות קשים ומרים, ומי יודע אם תוכל

לְהַחְזִיק מֵעַמָּד עַד הַסּוֹף, כִּי רוּאִים בְּחוּשׁ שֶׁהַכִּפּוּרֹת
 וְהָאֲפִיקוֹרְסוֹת וְהַנְּאוּף, שְׁקוּץ, תְּעוּב וְעֵרָם מִתְּפִשְׁטִים
 מְאֹד בְּעוֹלָם, וְנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל סוֹבְלוֹת מֵה שֶׁסוֹבְלוֹת,
 עַד שָׂרְבִים נִעְתָּקִים מִיְּהוּדוּתָם, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן,
 וְהוֹלְכִים בְּדַרְכֵי הַכּוֹפְרִים, וּמְחַלְלִים שַׁבָּת, וְאֵינָם
 מְנִיחִים צִיצִית וְתַפְלִין, וְאֵינָם אוֹכְלִים מֵאֲכָלִים כְּשָׂרִים,
 וּמְטַמְּאִים אֶת עֲצָמָם בְּכָל מִינֵי זֵהָמוֹת שֶׁל כָּל מִינֵי
 עֲרִיוֹת, וּמְפַטְמִים אֶת עֲצָמָם בְּכָל מִינֵי אֲכִילוֹת טְרֵפוֹת
 וְנִבְלוֹת, שְׁקָצִים וּרְמָשִׁים, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן, וְכָל זֶה בָּא
 לָהֶם מִחַמַּת שְׁלֵא הִיְתָה לָהֶם הַהִתְחַזְקוֹת הָאֲמִתִּית,
 וְלֹא זָכוּ לְתַן תּוֹדָה וְהוֹדָאָה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּי
 תָּמִיד הִסְתַּכְּלוּ רַק עַל הַמְרִירוֹת שֶׁלָּהֶם, וְעַל-כֵּן רָאָה,
 אֲהוּבֵי, בְּנֵי הַיָּקָר, מֵה לְפָנֶיךָ, וְתִרְגְּלֵךְ אֶת עֲצָמְךָ לְבוֹא
 אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּתוֹדָה וְהוֹדָאָה, וְתִמְצָא אֶת הַטּוֹב שֶׁבְּךָ,
 וְאִפְלוּ שְׂאֵתָה מְלֵא רַע, עִם כָּל זֹאת בּוֹדָאֵי יֵשׁ בְּךָ
 גַּם-כֵּן טוֹב, וְעַל-יְדֵי-זֶה שֶׁתְּחַזֵּק אֶת עֲצָמְךָ לְתַן תּוֹדָה
 וְהוֹדָאָה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְתִסְתַּכֵּל רַק עַל הַטּוֹב
 שֶׁבְּךָ, אֲז תִּזְכֶּה בְּאֵמֶת לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה אֲמִתִּית אֵלָיו
 יִתְבָּרַךְ, וְתִזְכֶּה לְבַקֵּשׁ וּלְהִתְחַנֵּן מִלְּפָנָיו יִתְבָּרַךְ מִכָּאֵן
 וְלִהְבֵּא, וְאֲז תִּרְאֶה אֶת הַנְּסִים וְהַנִּפְלְאוֹת שֶׁיַּעֲשֶׂה עִמָּךְ
 הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁיִּזְכֶּה לְהַחְזִיק מֵעַמָּד
 בְּזֶה הָעוֹלָם, וְיִרְגְּלֵךְ אֶת עֲצָמוֹ לְתַן תּוֹדָה וְהוֹדָאָה

להקדוש-ברוך-הוא, ויצעק על להבא, ויבקש ויתחנן
 לפניו יתברך, שיזכה להשאר קים באמונה פשוטה,
 וכן שיצאו ממנו דורות יהודים מאמינים בו יתברך
 ומקימים מצוות, שעל-ידי-זה בודאי יזכה לראות גחת
 מעצמו ומיוצאי חלציו, ויגלה ויפרסם את האמונה
 הקדושה מדור דור, ויוליד בנים ובנות חיים וקיימים,
 ותמשך על ידו הארת האמונה הקדושה כפי שקבלנו
 מאבותינו ומאבות אבותינו; אשרי מי שמתנהג בדרך
 הנוראה והנפלאה הזו, ואז טוב לו כל הימים.

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!

מענין קצת אנשים שמתקרבים לעבודת
השם יתברך, ואחר-כך מתרחקין, ענה:
אף-על-פי-כן יקר אצל השם יתברך
ההתקרבות בעצמה אף לפי שעה. אף-
על-פי שאחר-כך נעשה מה שנעשה,
חס ושלום. ואמר: הלא על שעת
מתן תורה נאמר (שיר השירים ד,
ט): "לבבתי באחת מעיניך". ואיתא
במדרש (שיר השירים רבה א, נה): מהו
באחת מעיניך, אלא שבעין השנית כבר
היו מסתכלין על העגל. נמצא, שבשעת
מתן תורה כבר היה דעתם לפרש, חס
ושלום, ואף-על-פי-כן היה יקר בעיני
השם יתברך מאד ההתקרבות בעצמו,
כמו שכתוב: "לבבתי באחת מעיניך",
כי זה בעצמו יקר מאד בעיני השם
יתברך.

(שיחות-הר"ן, סימן קכג)